

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok a kat. olíkusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leo pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 5 ft., félre 2 ft. 50 kr., negyedévre 1 ft 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr.

Elfizethetni a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál.

Felelős szerkesztő:
Németh Ödön.

Megjelenik hetenkint 2-szer: szerdán este és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, kigyó-utca 9. szám.
Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr.

Szemfényvesztés.

A könnyen hívő emberek évtizedeken át bámulva szemlélték egy fényes szobrot, mivel azt hitték, hogy az remekmű, s tömör márványból való. Hozzá nyulni is véteknek tartották, pedig ha vizsgáldták volna jobban, régen észrevehették volna, hogy óriási tévedésben vannak. A mindent megőrlő időnek kellett közbelépnie, hogy tévedésükről felvilágosítsa az embereket, az esős időnek, amely lemosta a napfényben ragyogó mázt a szoborról, s mindenki ámulva látta, hogy a képzelt remekmű, közönséges öntvény, törékeny, belül üres gipsz-figura.

Ez az igaz képe annak a kiábrándulásnak, amelylyel Székesfejérvár közönsége ma Havranek polgármestert nézi. Van a ki kaczag, van a ki boszankodik a hosszas csalódás fölött, de senki sem sajnálja, helyesebben mindenki örvend, hogy végre valahára tisztán látunk.

Egy híres francia társadalmi bölcsész rendkívül tanulságos rajzát adta a vidéki nagyságok pszichológiájának. Művében ismerteti azt az utat, amelyet az elkapatott vidékinagyságok tesznek meg s igen helyesen arra a következtetésre jut, hogy a folytonos tömjénezés tönkre teszi a vidéki nagyságok helyes ítélőképességét s mert igazságos kritika helytelen vagy nevéstéges tetteiket nem éri soha, idővel zsarnokok lesznek vagy nevéstéges torzalakok.

A mi polgármesterünk évtizedeken át ahhoz volt szokva, — ő maga mondta — hogy minden úgy történjék itt, a mint ő akarja. Az emberek vagy gyöngék vagy gyávák voltak s így senki sem nyesegette le tehetségének fattyu hajtásait, melyek lassanként tehetségének hasznos irányba való fejlődését teljesen megakasztották. Hiuságának kielégítése szükségessé tette tehát, hogy bizonyos szemfényvesztő mutatványokkal kápráztassa el az emberek szemét.

Egész multja, ha figyelemmel szemléljük, lépten-nyomon ezt a szemfényvesztést tünteti fel s éppen e irányba való működése fejlesztette ki benne azt a tulajdonságot, a mit közönséges nyelven furfangnak, ravasz észnek neveznek.

Ügyesség gyöngéinek és hibáinak eltakarásában; vakmerőség ellenfeleivel szemben; szerénytelenség érdemeinek nagyításában: ezek jellemezték egész életén át.

Igazság ez, és nem kíméletlenség!

És a ki végig olvassa sorainkat megfog győződni, hogy okunk és jogunk is volna e jellemvonásokat sokkal élesebb szavakkal kifejezni, de csak annyit mondunk, a mennyi nélkülözhetlenül szükséges arra, hogy azok is megismerhessék e város polgármesterét, azok a kevesek is, a kiket az érzelmi momentumok itéletük igazságosságában megtevesztenek.

Mult lapunkban az árvákról, az árva-házról s a polgármesternek rideglelkü kapzsiságáról irtunk. Nem a hogyan irtunk, hanem a mit irtunk volt olyan rettenetes hatással a közvéleményre, hogy a polgármester személye ellen az elfojtott gyűlölet és elkeseredés fenyegető moraja kelt mindentel.

Régi dolgokat irtunk meg; régi aktákról ráztuk le a port. Nagyon kevés ember van e nagy városban, a ki híret ne hallotta volna a nemeslelkü Kaiser hagyatékának s a ki ezzel kapcsolatosan ne hallotta volna egy sivárlelkü ember nevét említeni, Havranek József polgármesterét, a ki az árvák fillereit megdézsmálta. A nyomorgó orvos, ki összekuporgatja fillereit, valóságos mitosi alakká lett az idők tolyamán, a kalmárlelkü polgármester pedig félelem és gyűlölet tárgya. Nem az ujság szenzációs ingere örvénylik tehát a polgármester körül, hanem a gyógyulni nem akaró sebből megindult vértolyamat.

Mikor új dolog volt, kevésbbé okozott neki veszedelmet. Ő is új ember volt, kinek sok volt a jóbarátja, és kinek hibái rejtve voltak. Idők multával azonban, a hogyan szaporodtak hibái, vétkei, úgy tűnedeztek el oldala melől azok az emberek, a kik árkon-bokron kések voltak őt követni annak idején.

Ma a bűnök egész sorozata tárul föl e város lakói előtt, az évtizedes bűnöknek egész sokasága. A polgármester nem tud védekezni, csak érzelmi momentumokat akar bennünk ébresztani, midőn folytonosan jó szívével menti magát, tulságos érzékeny jó szívével, a mely őt gyöngévé, elnézővé tette a bűnösökkel szemben.

Szüksége van, hogy érzékeny, jószívű embernek tartjuk, nehogy bűnösnek tekintjük.

És voltak sokan, a kik hangoztatták is, hogy a polgármestert csak a jó szíve ejtette meg. A jó szíve?

És megnyitottuk válaszul a mult időknek elzárt zsilipét s azon keresztül folyt

az árvák könnye; felszínén hozta egy szivtelen számla részletét s borzadva szemléli mindenki a polgármester pénzsóvár, önző lelkének kétségbevonhatlan bizonyítékát. A visszasíró mult, a névtelen árvák panasza, száz és száz kérdést vet fel a jelenben, a melyekre a válaszok mindannyi vádak a polgármester ellen.

Ez döbentette meg a polgárságot, ezért a mindenfelől felhangzó méltatlankodás, — e miatt rémült meg a polgármester.

Nem akadt ember a ki védelmére keljen, vagy nem bizott többé más emberben, azért ő maga ragadott tollat, hogy a közvélemény előtt emelt vádunkat meggyöngítse a közvélemény előtt. Helyesen van! Az ő ügyét nem lehet már többé kizárólag a hivatalszobában tisztázni, a város adózó polgársága követeli, hogy ő is tisztán lássa a dolgokat.

De egy nagy hiba van a polgármesternek a Székesfejérvár és Vidékében megjelent védekezésében, hiányzik belőle ami az ő védekezésének legnagyobb ereje, hiányzik a hang s a páthos. A betűk sokkal hidegebbek, sokkal nehezebben hatók, mint a fülbemászó, vagy a fenyegető hang rezgése. A hang leplezi a hamisságot, a betű nehezen juttatja érvényre még az igazságot is. Erről megfeledkezett a polgármester, mikor tollat ragadott, hogy megvédje magát. A tollal nem tud úgy bánni, mint a hanggal, s kétséges, hogy lesz-e ideje mint polgármesternek ezt is oly magas tőkélyre vinni, mint a beszédet?

A régi fogás, a szemfényvesztés sablonos formája, ezuttal nem sikerült. Mert ismert már mindenki előtt, hogy a polgármester, ha azt mondják piszkos a kalapja, akkor szenvedélyesen bizonyítja, hogy fényes és tiszta a cipője! Rendesen másról szokott beszélni, mint a miért megtámadják. Sokszor sikerült ez a fogás, de mi már egy ízben rajta értünk.

Mikor hetekkel ezelőtt a város jövedelmeinek elpoecskolásáért megtámadtuk, akkor azzal válaszolt, hogy ő jól kezelte az alapvénnyokat. Most azzal vádoltuk, hogy kapzsi módon megrövidítette az árvákat és ő azt bizonyítgatja, hogy ő szerezte az árvaház alapjának összegét. Az az ismert módon akar szemfényvesztéssel menekülni.

Sajnáljuk, de ezt a mentegődzését nem fogadhatjuk el! A polgárság s velők mi is, a város első emberét nem akarjuk ilyen csunya számlával betakartan látni, ez

DOMINO SEC

pezsgő. Versenyez nemcsak az összes hazai, de valamennyi külföldi pezsgő gyártmányjal is.

Gyár: VELENCZE (Fejérm.) * Központi iroda: BUDAPEST, Üllői-ut 60.
Székesfejérvárt kapható csakis a legelőkelőbb fűszerkereskedésekben.

Mai lapunk 8 oldal.

alól még ma, másfél évtized után is, tisztán kell magát. Ezt azonban sem irással, sem beszéddel elítelni nem lehet! Ha azt akarja, hogy a város polgársága az önzés és szivtelenség rettenetes vádjá alól felmentse, csak egyetlen eszköz áll ennek elérésére s ez az: *fizesse vissza az árvák kapasi módon elszámolt filléreit a 15 éves kamatok kamatjával.*

Mint kir. tanácsos, mint a vaskorona-rend lovagja csak ezután tisztázhatja magát; mint polgármester csak ez esetben tűrhető meg továbbra is a város élén.

Ha nem önzés, ha nem szivtelenség, ha nem kapzsóság és pénzvágy vezérelte akkor, úgy ma így fogja jóvá tenni, — ha az volt — tévedését.

Más ut nem áll előtte!

Kaiser-számlák!

Havranek József polgármester lapunk legutóbbi számában, a Kaiser-számlákra vonatkozó cikkeinkre a *Székesfehérvár és Vidéke* legutóbbi számában válaszol.

Mint lapunk vezércikkében megírtuk ismét elakarja terelni a figyelmet a tulajdonképpeni vádról, mivel válaszában legnagyobb részét annak bizonyítása tölti be, hogy az árvaház alapját hogyan szerezte ő.

Nem akarunk most arról beszélni mennyire bántó az üdieséret és a hivalkodás a nyilvánosság terén; nem teszünk szemrehányást, hogy az áldott emlékü alapítókát megakarja fosztani elvitázhatatlan nemeslelkűségüktől, s úgy állítja magát a nagyközönség elé, mintha sem Kaiser sem Simor hercegrímás nem tettek volna jótékony alapítványokat, ha ő nem befolyásolja őket.

Ki kell azonban hibás állításait javítanunk, miután még az alapok megszerzése sem az ő érdeme.

Azt állítja ugyanis a polgármester, hogy a boldogult Kaiser halála előtt tőle kérdezte meg, minő jótékony cselekedeteket hagyományt s ő ajánlotta a nemeslelkű örökösöknek, hogy egy árvaházukat vesse meg alapját.

De sőt Simor hercegrímás jóindulatát

sem az ő ideája alapján nyerte meg a város, pedig ő ezt állítja.

Hogy ez állításai nem felelnek meg a való tényállásnak, azt nem csak mi mondjuk, de ez értelemben is legutóbbi számában a *Székesfehérvári Hírlap* is:

„Az a feltevés, mintha a Dr. Kaiser Sándor-féle hagyatékot a polgármester szerezte volna meg az árvák számára, — a mesék országába tartozik. Hisz meg ma is élő tanúk bizonyítják, hogy dr. Kaiser Sándor elhunyt előtt már évekkel foglalkozott az eszmével, hogy összes vagyonát az árvákra fogja hagyni.

Epen oly mese az is, mintha a boldogult emlékezteti hercegrímás, Simor János, esztergomi bibornokérek, városunk szülöttje, szintén a polgármester közbenjárására adta volna fejedelmi adományát a városi árvaházra. Ezen adományt egy magában véve jelentéktelennek látszó, de eredményében mégis óriási jelentőségű ötlet idézte elő, melyről *Szelke* Kristóf és *Langer* János polgártársaink tudnak felvilágosítást adni. Mert az egész dolog azon fordult meg, hogy az ő kezdeményezésük alapján a város egy alkalommal üdvözlő iratot intézett a boldogult fényes szellemű hercegrímáshoz. Sőt a boldogult hercegrímás fejedelmi alapítványa *csak akkor* nyert végre teljes megoldást, mikor biztosítva lett arról, hogy a már fennálló árvaház nagyon is *kifogásolható* *odiosus viszonyai* rendeztetnek és a vezetés az irgalmas nővérekre bízatik!“(4)

A polgármester annak idején nagy ügyességgel tulajdonította magának az érdemet s mert hatalma tetőpontján senki nem merte őt a jogtalanul magának vindikált dicsőségtől megfosztani, elég szerénytelen volt azt még ma is tulajdonának vallani, ma, midőn feloldódtak a nyelvek és tanuk vallanak mindkét állításának ellene.

Szerintünk azonban ez mellékes kérdés. Az érdem úgy is *kiszárlag* a két nemeslelkű alapítványtevő s porladó sirjaik felett nem fér össze a kegyelettel, hogy hosszas perlekedés keletkezzék arra nézve, hogy e nemes érdemeket ki és mi irányította a székesfehérvári árvaházra.

Ami magát a Kaiser-számlákat illeti, arra igen kevés szava van a polgármesternek. Ideiktatjuk mentegetődzésének e részét egész terjedelmében:

„Ami most már nem a polgármesternek, hanem dr. Kaiser Sándor végrendelete végre-

hajtójának törvényszékileg megítélt díjazását illeti: azt hiszem ami szabad mindenkinek, ami szokásos az egész világon, a miért nem ér szórendes körülmények között senki, az szabad *Havranek Józsefnek* is, a ki 19 év óta áll élén ennek a folyton gyarapodó intézetnek és *ki soha egy krajczárt nem számított fel a maga javára ezen intézet alapjának terhére és ezen intézet érdekében tett fáradozásának költségeit mindig sajátjából az alap sérelme nélkül fedezte.* Elég volna ennyi azon rosszakarat igazolására, mely idézet alakjában a „Fejermegyei Napló“ tegnapi számában megjelent. De hogy a város törvényhatósági bizottsága hogyan gondolkodott akkor, midőn még élénk emlékezetében volt a városi leány-árvaház érdekében tett fáradozások, ide iktatom teljes szövegében az 1880. évi június 14-én tartott közgyűlés határozatát.“

Miután ez vonatkozik egyedül ami cikünkre, ezzel részletesebben is foglalkozunk.

Rendkívül finom megkülönböztetés, hogy a számlát nem a polgármester hanem *Havranek József* nyújtotta be és a pénzt is Havranek József vette fel.

Tehát a polgármester ezáltal is kikeresi a bünbaktot. Úgy tett mindég ezelőtt is. A saját hibáit a mások nyakába varta. Szegény Havranek József! — lme a polgármester megtámad vele minden közönséget. Azt a csunya piszkos számlát Havranek József nyújtotta be, a polgármester tehát ártatlan. Neki a nemes érzésű emberbarát polgármesternek tudomása sem volt arról, hogy olyan önző kapzsi ember Havranek József. Most hogy nyilvánvaló lett siet is megtámadni vele minden összekötést. Igazán csoda hogy szokása szerint mindjárt nem kapta le tizkorméről szegény Havranek Józsefet, azért a szivtelenségért, hogy olyan hozzászó számlával rohanta meg az árvák vagyonát

De olvassuk csak tovább a polgármester szavait meglepő sorok következnek. Hiszen ez a Havranek József rettenetes derék uri ember. Páratlan nemes szívű ember. Ott van nyomtatásban, hogy 19 év óta áll az intézet élén és soha egy krajczárt sem számított fel a maga javára az intézet terhére, de sőt még fáradozásának költségeit is a saját zsebéből fedezte.

Azt hinnie az ember, hogy a polgármester összezavarta kettős személyét és az intézet élén nem Havranek József, hanem már a polgármester működik ilyen nemeslelkűen; az a derék

Bérczetőn.

Ira: LAMPÉRTH GÉZA.

Köröskörül a bérczek orma kéklík.
Mint egy-egy titán nyulnak fel az égig...
Zúghat a vihar, küszdhet ellenök:
Rendületlen! áll harcukat fejük!

Letűnt regét im fölüljüni látók:
Az éggel küszdnek e vén óriások!
Vienak vele eszedek óta már:
De az a harcban rendületlen áll!

Nem, nem!... hiszen ők átéltek a multat,
Az ádáz harcban eleget tanultak:
Titán módra nem visják az eget,
Néma bár ajkuk, — himnuszt zengenek.

Himnuszt zengenek hatalmas Ur néked,
Kinek az égen fényes ülőszéked
A fellegeken is túl valahol!...
Mégis mindenütt, mindenütt lakol.

Most látom ah! az ember mily parányi!
Mégis, mégis oly magasra tud szállni!
— Ennyi jószág, ily végtelen kegyér'
Hol van a nyelo, mely méltán dicsér?...

Alkotó Isten! itt a bérczi ormon
Hatalmad előtt reszkelve leomlom!
Szememben hála könyve rengedez,
Néma telkemnek imádsága ez!...

Üti-rajzok Olaszországból.

— A „Fejermegyei Napló“ eredeti tiszta-ja. —

III.

Flórencz.

Az afficiókkal az Arno-hídján átvezető folyosó által van összekötve a Pitti-palota, bár az tetemes távolságban fekszik az Arno tulsó partján. Hosszszu, fedett folyosók vezetnek a házak tetői fölött a folyó mentén és végül az Arno hídján a palotáig. Eleinte ezt nem tudtam és csodálkoztam a folyosók végtelen hossza felett, míg egyszerre az Arno-híd közepén egy ablak előtt állottam; alattam a folyót láttam és köröskörül a festői házcsoportokat.

A Pitti-képtár 15 teremben az első rangú festmények egész sorozatát tartalmazza, ezek között Rafael több remek, művészi alkotását, u. m. II. Gyula és X. Leó pápák arcképeit, továbbá a híres „Madonna della Sedia“ és a „Madonna del Grandaeat.“ Ez utóbbiakat a Drezdában levő Sixtini-Madonnával szemben egy jeles aesthetikus így jellemzi: „A Sixtini Madonnát Rafael az ég sejtelmével, a Madonna della Sediát mély szerelm sejtelmével festé, a Madonna del Grandaeat pedig tiszta, gyermetes érzelemmel. E remekeken kívül még egy, bár nem elsőrangú kép tett reám rendkívüli hatást, úgy, hogy még most is élénken áll előttem. Ez Judith, a mint Holofernes fejére mutat. Lehetetlen a haláltélelmet és a borzadályt tökéletesebben ábrázolni, mint azt a megölt Holofernes arcvonásai kifejezik. Szinte ijesztő hatással jár a sápadt fej szemlélete és az elszántság Judith arczában is, bár művészileg szép, mégsem vonzó.

A Pitti-képtárból az eifáradt szem örömet keres enyhülést a Boboli-kert örökzöld fái és cserjei, melyek rendkívül gondozott teraszonkon, a Schönbrunni kerthez hasonló halmozok huzódnak végig. A Boboli-kertből a Viale értünk, mely át a Piazza Michel-Angelora vezet. Gyönyörű domb ez, Flórencz villatelepe. A domb lejtője olajfáligetekkel van borítva, a melyek mögül nyájasan kandikálnak elő a szebbnél-szebb villák és nyaralók, a melyekben a florencziek nyaralnak, a gazdag angolok, oroszok és amerikaiak pedig telnek. Serpentin-ut vezet a domb tetejére, egy örökké zöldellő fáktól szegélyezett plateaura, melyen Michel-Angelo hatalmas Dávidja bronzmáslatban van elhelyezve; egy elragadó ifju, erőteljes alak. Gyönyörű panorama nyílik a plateauról. Az egyik oldalon maga a viruló, festői Flórencz kimagasló dómkupolájával, a másik oldalon hegy hegy után egészen az Appenninekig.

A Piazza Michelangelólól néhány utitársal a Certosára mentünk; ez igen régi Karthausi kolostor, szintén magas dombon, melyhez elég meredek hegyi út vezet. A komor, ódon épület belső berendezését és nagyon csinos templomát egy karthausi mutatta be nekünk, ki már 40 év óta lakik abban a kolostorban. Sokat olvasom és hallottam a karthausiakról, de olyan ridegnek még sem képzeltem. Van ugyan közös étkező szobájuk, de ott is mindenkinek külön van terítve és csak is ünneponapon jönnek össze, de beszélők akkor is csak különös engedélyvel szabad. Hétköznapokon egyáltalán nem találkoznak egymással a szerzetesek. Megmutatták azon szobákat, a melyekben VI. Pius pápa lakott, ki az 1799-iki forradalom alkalmából nyolcz hónapon át a karthausiak tisztelt

polgármester, aki nem akarja azonosítani magát Havranek Józseffel.

De nem! Most vesszük észre, jól van megírva, ahogyan van. Csak a mi nehékes felfogásunk nem tudta megérteni azt a finom, — túlfinom elválasztását az *alappal* és *intézetnek*. Azt hinné a közönséges ember, hogy ez egyre megy, de ime, kiténik, hogy nagy különbség van abban. Oriási különbség! Havranek József például érvényesítette minden lelkifurdalás nélkül azt a borzasztó számlát az *alappal* szemben, de már az *intézetnél* sajátjából fedezi még a költségeket is.

Hát igaz, — mulatságos ez a megkülönböztetés és kívánatos lenne a polgárságra, ha megvalósítaná, hogy az önző, kapzsi Havranek Józseffel megszakítana minden összeköttetést, de azért a város élén mégis állana egy emberbarát polgármester. Ez azonban nem könnyű dolog. A polgármester is úgy írja alá védekezését: *Havranek József polgármester és árvászeki elnök!*

Tehát egyelőre nem lehet kettéválasztani a polgármestert és Havranek Józsefet, és így kénytelenek vagyunk Havranek József dolgáért a polgármestert is felelősségre vonni.

A mi a polgármesteri védekezésnek további részét illeti, az egy szegyenletes komédia, a melynek nyitja egyetlen dátumon fordul meg. A Kaiser-számlákra vonatkozólag ugyanis azt írja, hogy *akkor* a közgyűlés neki bizalmat és köszönetet szavazott.

Kettenes vad van ebben a sorokban a városi bizottság akkori tagjai ellen s a ki olvassa a polgármesteri védekezés végén azt az émelgyős dicsőhymnuszt, a miben *akkor* a polgármestert a közgyűlés részesítette, megdöbben az akkori kor szolgáléküségén, hogy ilyen számlát, olyan lelkes szavakkal szankcionált.

De ne döbbenjen meg a város polgársága! (Olyan szegyenletes korszak nem volt még ennek a városnak történetében sem. Csak egy kis tréfa, egy bohózatba illő jelenet az egész. A polgármesternek szokásos szemfényvesztése!

A számlákat Havranek József (és nem a polgármester!) 1881-ben állította olyan nagy zsenialitással össze. A *Székesfehérvár és Vidéke* című lapban az általunk is közölt cikkek 1881. december 17-én jelent meg s így a közgyűlés másfél évvel előbb 1880. június 14-én ezt a számlát nem helyeselhette, ezért a számlakészítésért a polgármestert fel nem menthette, jegyzőkönyvi kivonattal őt nem üdvözölhette.

vendége volt. A jámbor szerzetesek különben finom parfümöt és jó ligórt készítenek, melyet elárúsítanak, mi is vetünk belőle.

A Certosáról ügyes kocsisunk a legszebb utcákon végig a „Viale Victor Emmanuelé”-re vitt minket, hol épen nagy korzó volt. Soha anynyi szép fogatot, oly gyönyörű lovakat, anynyi előkelő, szép nőt még nem láttunk együtt. Ott láttuk a trónörökösét is, a nápolyi herceget, csodaszép nejével, a montenegrói Helena hercegnővel; kocsisunk figyelmeztetett reá, a mint üdvözölte őt és a herceg az egyszerű kocsis köszöntésére is mélyen levette kalapját. A nagyterem katonazene játszik; a fogatok a legnagyobb rendben állnak, a közönség részint kocsikban ülve, részint kiszállva hallgatja a jó zenét és midőn egy darabnak vége van, ismét elindulnak a kocsik és ez így ismétlődik négyszer-ötször is.

Miután utazó-társaságunk csak két napot töltött a szép Flórenczben, minden nevezetességét e híres városnak meg nem nézhettük, habár a Cicerónéknál által összeállított terv eléggé ki-merítő volt. De azért láttuk a Lorenzó-egyházát a Medicek híres könyvtárával (Bibl. Laurenziana) és a Michelangelo készítette síremlékkel. A könyvtár görög és latin klasszikusok legbecesebb kéziratait tartalmazza, ezek alacsony padokon fekszenek, de oda vannak lán-gyolva; a kéziratok közt van Virgil Aeneise, az Annalesek első öt könyve Tacitustól, továbbá sok híres modern íróé is, Dante, Petrarca, Boccaccio művei szép illusztrációkkal. A Lorenzó templom új sekrestyét Michelangeló építette a Medici család részére mausoleum gyanánt. Az általa tervbe vett nagyszerű szö-

Tudjuk, hogy nagy megdöbbenést keltett az egész városban a *Székesfehérvár és Vidékében* leközölt jegyzőkönyvi kivonat, és a legkeményebb vádakkal illették az akkori képviselő testületet. De hát ki is tartana eszében egy jelentéktelenné látszó évszámot, melyet lapunkban egy olyan szenzációs cikkel kapcsolatosan olvas. És ki hitte volna a polgármesterről, hogy eljárását ilyen megtévesztéssel a törvényhatóság bizalmának ilyen jogtalan felhasználásával akarja menteni.

Mi a kik beláttunk az ő lelkebe, a kik ismerjük az ő fogásait: mi jól tudjuk, hogy a polgármester szavait még akkor is mérlegelni kell, mikor az kétségbevonhatatlan igaznak látszik.

Ezt a mostani eljárását a legkíméletlenebb szavakkal ítélhetnénk el, de nem tesszük. A polgárságra bizzuk, hogy ítélje el ő, minősítse ő ezt a polgármesteri manővert annak, a minek találja.

Mi csak azt látjuk abból a leközölt jegyzőkönyvi közönetből, hogy a polgármester azt nem sokra becsülhette, mert kevés hónapok múltán sietett a polgárságnak köszönetét apró pénzre — nem! — nagy bankóra felváltani.

De ez esetben ne tartson számat az elismerésre!

Rohrmüller öröksége.

Mivé nevelték az örökösöt?

Lapunk múlt számában leközöltük azt a feljelentést, a melyet Rohrmüller Rezső város-lódi lakos a városi árvászek ellen Fiáth Pál báró főispán előtt tett.

Nem csak azért irunk ez ügyről, mivel a polgármester a Rohrmüller-féle füljelentésre vonatkozólag is közöl czáfolatot, de azért is, mert már múlt lapunkban jeleztük hogy amint ez ügyben valami pozitív adat lesz a kezeink között azonnal értesítjük a közönséget.

Rohrmüller Rezső 1878-ban került Magyar János akkor siotoki esperes plébános gyámsága alá.

Mint múlt lapunkban közölt feljelentésében is jelzi néhai édes atyja Rendes Jánost bízta meg, hogy állapítsa meg azon összeget, a melyet fia nevelésére fordíthatnak. Nem csak Rendes János, de özv. Mária Péterné is, a gyermek nagynénje, kit a végrendelet szintén felügyeleti joggal bíz meg 600 forintban állapították meg azon összeget, melyet a gyermek nevelésére fordíthatnak. E rendelkező joggal

bordisz a onban csak Medici Lőrincz és Gyula síremlékeire szorítkozott.

A mester bevégzetlenül hagyta műveit, a melyen különben is keserű érzelmekkel dolgozott, mert akkor semmisítette meg Medici Sándor a florenzi köztársaságot. Medici Gyula síremlékét két híres szobor díszíti a nap és az új szobra, az utóbbit különösen dicsérik a műtörténészek. Láttam még a S. Croce templomot Giotto freskóival díszítve; ez a régibb mesterek egyike, Dante kortársa, tőle vannak a dom baptisteriumának híres bronzkapui is.

Ápril 13-dikán hagytuk el a bella Firenzét és feszült várakozással indultunk tanulmányi utazásunk főcélja, az örök Róma felé, melytől csak 6 órai út választott el. A vasúti vonalon nem egy helyiséget érintettünk, a mely történeti emlékeket ébresztett bennünk. Ott fekszik Arezzo, a régi Arusz Arretium, Mácenas és Petrarca születési helye. Azután hírtelen előtűnik a frasimeni-tó, melynek északi partján Hannibal verte meg Flaminius consult; hosszabb ideig gyönyörködtünk világoszöld tükreben. Majd a Tiberis völgyét érjük el; széles, köves medrében büszkén hompolygott sárgás színű vizet a régi folyó. Jobbról a magányos Sorakti, melyet Byron angol költő a megkövesült, öcsucus hullámnak nevezett el, nyújtja ki ágazatos sziklatéjét. Körülbelül 20 percczel Róma előtt látható először az örök város büszke czimere, a Sz.-Péter templom kupolája, melyet már rég lestünk, de csak egy pillanatra, mert csakhamar újra eltűnik. Mindinkább közeledik az anyyira kívánt célpont. Mária s sabbu felföldön repülünk végig, most az Aníán robob keresztül a vonat, — Rómában vagyunk!

(Folyt. köv.)

biro rokonokkal ellentétben az árvászek Magyar Jánosnak 1000 frtot utalványozott évente a gyermek neveletésére, a mi egy közép osztálybeli 12 éves gyermek nevelésére semmi körülmények között nem igényeltetik.

Rohrmüller Rezső Magyar János kezei alatt nőtt fel. Végzett 6 gymnasiumot, volt gyógyszerész-gyakornok, de már gyógyszerészi oklevélet nem nyert, mert mikor fönn kellett volna lennie az egyetemen, akkor lent vadászgatott gyámjával Veszprémben. Ez okból aztán elvesztette egyéves önkéntességi jogát is és mint közönséges honvéd szolgált itt Székes-Fejérváron.

Mikor nagykoru lett, Cholnoky László ügyvédet megbízta, hogy az árvászeknél még bent levő örökségét felvegye. A kapott 26-ezer forintot pár év alatt elköltötte, azután pár hónapig elmezavarban Budapesten gyógykezelték, mely idő alatt gondnokság alá is helyezték.

Ma Városlődön él, helyesebben nyomorog s az aratási időben egyetlen vagyonával: egy cséplőgéppel jár csépleni.

Ez rövid vázlata a vagyonos gyermek pályafutásának!

A törvény és magyarázata.

Ezeknek előrebocsátása után térjünk át az ő, gyámja s az árvászek közötti ügyre.

A polgármester ugy adja elő az ügyet, hogy Rohrmüller a törvényes eljárásnak megfelelőleg értesítve, illetve felhiva lett, hogy tekintse meg 8 nap alatt Magyar János gyámjának végelszámolását s arra észrevételeit tegye meg. Rohrmüller a polgármester szerint 6 évig semmit sem tett ez irányban s így az árvászek a felhívás keltétől számított 6 hónap eltelte után a felmentvényt Magyar Jánosnak megadta. Midőn pedig 6 év eltelte után Rohrmüller az elszámolást kérelmezte, kérelmét az árvászek, sőt felebbesztés a közigazgatási bizottság is elutasította.

Eltökintve attól, hogy Rohrmüller az elszámolás iránt több évvel ezelőtt már lépéseket tett, s a mint azt a polgármester is tudja meghatalmazott ügyvédje volt, a ki azonban ügyében semmi eredményes lépést nem tett évenként át, — hogy maga az elszámolásra vonatkozó felhívás mennyire szabálytalanul történt, idézzük *Lathóczy* államtitkárnak, az elszámolásra felhívó végzésnek újból való kézbesítésének elrendelésére vonatkozó határozatának indokait:

Indokok. A 3291/88. és 3296/88. sz. a kelt árvászeki végzéssel felhivatott ugyan Rohrmüller Rezső, hogy volt gyámja számadásait az árvászeknél tekintse meg, s azokra esetleges észrevételeit tegye meg, de ezen végzést *nem nevezett vette át*, hanem a vétiv tanúsága szerint az Cholnoky László ügyvédnek, mint megbízottjának kézbesítetett.

Ezen kézbesítés *szabálytalan és helytelen volt* és pedig nem csak azért, mert a fenti végzésben Rohrmüller Rezső és nem ennek megbízottja volt, mint értesítendő megjelölve, hanem azért is, mert a szóban levő végzés keletkezésekor az iratok szerint *az árvászek előtt nem fektűt oly szabályszerű meghatalmazás, melyben Rohrmüller Rezső Cholnoky László ügyvédet képviselővel megbízta volna.*

De egyébként is a gyámság alól felszabadultat az 1879. évi XX. t.-cz. 132. §-a rendelkezéséhez képest a gyámi számadások megtekintésére és az iránti nyilatkozatra, hogy a gyámat felmenti-e? felhívó végzés az önjogúvá válnak *saját személyében* kézbesítendő.

Mint hogy ezekre való tekintettel Rohrmüller Rezső a volt gyámja számadásainak betekintésére és észrevételeinek megtekintésére *törvényesen* felhiva nem lett: az árvászeki végzés és az ezt helybenhagyó másodfoku határozat megváltoztatásával az árvászek a határozatban rendelkező részében megjelölt eljárásra volt utasítandó.

Ebből látható, hogy az árvászeknek Rohrmüller Rezsővel szemben, mennyire nincs joga arra hivatkozni, hogy 6 évig hallgatott.

A miniszteri rendelet értelmében Rohrmüller Rezső 6 év múlva eljuthatott odáig, hogy az édes atyja hagyatékának iratait betekinthette.

A gyámi számadás.

Dr. Óváry Ferencz ügyvéd, orsz. képviselő, mint Rohrmüller Rezső jogi képviselője az ira-

tok áttekintése után, arra a tapasztalatra jött, hogy Magyar János gyám 6000 forinttal számolt el többet a gyermek nevelésére, mint a mennyit joga lett volna. A gyámi számadásra vonatkozó észrevételeiből közöljük a következő pontokat:

1. A privat tanítási pénzeket saját maga nyújtatja.

2. Az 1888 és 1889 évekről gyámi számadása nincs okmányokkal igazolva.

3. 1889 évről gyámi jutalom képen önkéntesen visszatartott 540 frtot és még évi 100-100 jutalmat kér?!

4. 1887. évi október 6 napjától 1889. évi április 14 napjáig mint m. kir. honvéd teljesített katonai szolgálatot és Magyar János gyámom mégis polgári cipő és polgári ruha kontókkal valamint tartási díj címen számolt el az 1000 frtnyi összeget.

5. 1886. évi október 30-án 2598/886 á. ü. sz. végzés folytán felvett 300 frt külön díjat Magyar János gyámom, de hogy mire azt maig sem tudom és arról soha el nem számolt.

6. 1884. évben fizetett Kisderf budai gyógyszerésznek gyámom értem évi tanítás tartás és ellátásért 400 frtot, de azért az állítja gyámom, hogy 600 frt egyéb mellékesekre szükségeltett.

7. Az 1882. évi számadásban 62 frt 15 kr. külön felügyeleti díj szerepel, hogy miért azt nem tudom, mert engem volt gyámom jelentései szerint mindenkor saját személyes felügyelete alatt tartott, tehát azért külön felügyeleti díj nem jár.

8. 1881. évi számadásban újra külön 48 frt jutalomdíj szerepel, mikor minden évben ugyanis 500 frtot e címen számolt el és mihez végül még 1200 frt kapott önkényesen és jogtalanul egy summában 1889. év folyamán.

9. Magyar János volt gyámom minden évben egy csomó száz forintot fuvarra és zongorázásra számolt el, mikor az utazásért hol 20, hol 50 forintokat kért külön-külön a tekintetes városi árvászéktől és mikor nekem zongoratanárom soha sem volt, hanem Wachá Adolf zongora-tanár rokonja lévén Magyar János volt gyámom, valahányszor ellátogatott hozzá Siófokra vagy Veszprémbe, mindig néhány napi órát adott, ezért pedig csak nem jár évi 218 frt jutalomdíj, mint amennyit fel van számítva 1878. évre is?!

10. 1879. évre Wachá Adolf gyámi rokon részére újra 150 frt gondoratanítási-díj van felszámítva rövid két órára, a meddig t. i. Wachá ur Siófokon furdözött és nyaralt, — ilyen jutalomdíjat csak fejedelmi és mágnási csemetékért szokás fizetni, de nem egy szegény órási és aranyműves szerencsétlen árvájáért.

11. 1879. évben jutalomdíj fejében újra 160 frtot tart vissza Magyar János gyámom, jóllehet vérrokonaim ez ellen tiltakoztak akkor és én tiltakozom most és mindig.

12. Havi tartásdíj fejében Magyar János gyámom 30—35 frtot számolt el ugy Siófokon, Veszprémbe mint Székesfehérváron és Budapesten, holott egy 12—18 éves fiatal diákot uri helyen teljes ellátással 15—20 forintért fogadnak el.

13. Az pedig hallatlan, hogy egy kiskorú gyermek évente 250—300 frt értékű ruhát és 80—100 frt értékű lábbelit pusztítson el gondos gyámi felügyelet mellett.

14. Havi zsebpénz címén az 1883. évben 72 frtot, más években többet számolt el Magyar János gyámom — na hát ez valótlán, mert én zsebpénzt soha sem kaptam és mert az ilyen nevelés a tékozlásra való előkészítés módja — a mit a mult szomorúan be is igazolt.

15. Az a sok utazás pedig, a mit Magyar János gyámom felszámít, a valóságban meg nem felel, mert Magyar János gyám direct soha nem utazott ügyemben, hanem mindig más privat teendője is volt; így mikor képviselő volt, hetenként utazott Budapestre, majd mikor Veszprémbe dolga volt a püspök vagy káptalannál, utazott papi dologban — direct csak akkor utazott árva-ügyemben, mikor 1886. évtől 1889. évig négyszer megpróbálta nagykorúsításon keresztül vinni, akaratom és tudtom ellenére, hogy így minden felelősség nélkül garázdálkodhassék kis örökségi vagyonommal.

Az árvászék mulasztása.

A fenti észrevételek hiteles okmány alapján irattak. Azok nem föltevések, hanem igazolt tények. A ki pedig végig olvassa azokat, kétségbe kell esnie városunk árva gyermekeinek sorsán, hogy az árvászék milyen könnyelműen bánik az árvák vagyonával. Mindenki láthatja hogy Rohrmüller Rezső vagyona milyen könnyelműen lett elfecsérelve. Ha azt kérdezzük ki a hibás, az árvászék Magyar Jánost vádolja, Magyar János pedig az árvászék.

Magyar János azt mondja elszámolt a pénzzel, a polgármester nyilatkozatában elismeri ezt, sőt azt állítja, hogy az árvászék azokat el is fogadta. Ez esetben tehát a felelősség első sorban is az árvászékot terheli s az árvászékot kell, hogy terhelje, mert azért tartja fenn a város e hivatalát, hogy az árvák érdekeit e hivatal révén védelmezze meg a lelkiismeretlen gyámokkal szemben.

Az árvászéki iratok között ott van az első gyám Hajkó évi számadása. A gyermek nevelése az első évben kevesebb került többé 300 frtnál. E gyám lemondása után Magyar János veszi át a gyermek nevelését és az árvászék a végrendeletben arra kijelölt rokonok tiltakozásának daczára mindjárt az első évben 1000 frtot utalványoz Magyar Jánosnak a gyermek nevelésére. Azzal indokolja a polgármester az árvászék ez intézkedését, hogy a gyermek középiskolai szellemi kiképzése indokolta e nagyobb összeget.

Nem hiszük, hogy legyen olvasóink között egyetlen egy ember, a ki egy órási gyermekének nevelésére ne találná borzasztó soknak az ezer forintot. Hiszen sok családapa ennél kevesebb fizetéssel 4—5 tagu családját fentartja és 2—3 gyermekét nevelti. Egy 13 éves gyermekre hogyan lehetett ez összeget reá költeni? A Kaiser-számlákhoz hasonló gyámi számadásból megérthetjük hogyan!

Nem beszélünk most arról, hogy az ezer forintot nevelés mellett a gyermekből semmi nem lett; nem arról a lelkiismeretlenségről, a melylyel neveltetése irányított. De szavunk van ahhoz, hogy ilyen számlákat hogyan fogadhatott el az árvászék, mikor az nyilvánvaló mindenki előtt, hogy ugy, — abban a formában el nem számolható.

A polgármester azt mondja a számvevőség felülvizsgálta. Mit vizsgált felül? Bizonyosan azt, hogy a jöttünk-mentünk számla összegei pontosan kiadják az ezer forintot. Azt azonban elhallgatja nyilatkozatában a polgármester, hogy érdemleg ki vizsgálta felül a számlákat? — ki azonosította magát Magyar János zongoratanítási díjban kifizetett 150 frtos számlájával; ki engedte elszámolni a katonai fu 1000 frtját polgári ruha, cipő és ellátásra?

Reé István árvászéki ülnök referens, azt mondja, nem tudta, hogy a fu az évben katonai volt. Hiszünk neki. Nem tudhatta! De mivel menti magát Havranek polgármester? () nem mondhatja, hogy nem tudott róla, hiszen a fu besoroztatásában neki is előkelő része van. Miért nem világosította hát fel Reét, hogy a fu katonai, miért nem tagadta meg az évben a számla érvényesítését. () tudja, mi nem. De kíváncsiak vagyunk s szeretnénk tudni miért?

Azt is mondják az árvászék védelmére, hogy Magyar János ellen folytonosan harcoltak. Ok is méltatlankodtak, de nem tehettek ellene semmit. Hiszen ha ez igaz, akkor az árvászékot meg kell szüntetni, mert tehetetlen s kitűzött céljának megfelelni képtelen.

Azt is mondják: nagyon rossz fu volt Rohrmüller Rezső, nem vállalkozott senki gyámjával. Különös hogy ehhez a rossz fuhoz még is annyira ragazkodott Magyar János, hogy midőn elakarták a gyámságtól mozdítani, rávette a fut is, hogy írjon az ő gyámkodása érdekében az árvászéknek. Ha csakugyan olyan rossz volt a gyermek, mint a milyennek feltűnetni akarják, miért ragazkodott annyira hozzá az előkelő állásban levő Magyar János. Hiszen örvendenie kellett volna, hogy megszabadul tőle.

De megzafolja az árvászék állítását öv. Márián Péterné szül. Rohrmüller Francziska vallomásaiban, a ki mint a gyermek nagynénje, értesülve Magyar János neveléséről, több ízben ajánlkozott, hogy évi 600 frt neveltetési díjért

magához veszi a gyermeket. Az árvászék következetesen elutasította azzal a kifogással, hogy ő nem képes Rohrmüller Rezső magasabb kiképzését vezetni.

Polgármester ur! — Nézze meg azt a magasabb szellemi kiképzést nyert embert és meg fog mozdulni most még szunnyadó lelkiismerete. Egy tönkretett élet, egy elzúllott existencia sir le erről az emberről az első látásra. Nem egy szegény szülők neveltje, hanem egy utczaszeprő sem lehet elhanyagoltabb nevelésű, mint ez az önk áldozata. Csak reá kell nézni, hogy vádolja mindenki önököt Rohrmüller Rezső tönkretett életéért. Elő vád ez önök ellen, a melyet nem lehet jóvá tenni, a melyet nem lehet frázisokkal elűnti.

Rosz gyermeknek mondják, ezzel akarják indokolni, hogy idejuttott. De ha ez igaz, nem 1000 forintos nevelésben kellett volna részesíteni, hanem be kellett volna adni a javító-intézetbe. E helyett azonban fizettek érte 1000 frtot évente a gyámoknak, a ki kapáltatta a kertben s hordatta vele uri vendégeinek csomagjait az állomáshoz. Ez volt az 1000 forintos nevelés, s midőn kezéhez kapta a minden kvalifikáció nélküli fiatal ember vagyonát, csoda-e, ha nem tudta azt észszerűen felhasználni?

Hozzájárult helyzetéhez, hogy jó szíve megindult gyámján s még akkor is midőn már kereste örökségének hiányzó részeit két ezer forintot adott kölcsön neki. Aztán jöttek az anyagi zavarok s a magasabb kiképzést nyert fiatal ember hiába fordult gyámjához, hasztalan kérelmezte az elszámolást: elutasították ridegen itt is, ott is. E rettenetes elkeseredés megzavará elméjét s felszállították Budapestre gyógykezelés végett. Miután az elmezavart tartamát nem lehetett előre megállapítani, gondnokság alá helyezték. Két hónap múlva egészségesen került haza s akkor a gondnokság alól is felmentették. Ez annak a gondnokságnak a története, a melyet a szerencsétlen ember ellen akarnak felhasználni, úgy tüntetvén fel, mintha ennek előzményében maga a szerencsétlen a hibás.

Ez a Rohrmüller-féle ügynek igaz állása s ebből megítélheti mindenki, hogy panaszos feljelentése mennyire alapos; és megítélheti mindenki, hogy az árvászéki elnöknek mentegődzőse mennyi értékkel bír.

A további dolgokat a vizsgálat fogja kideríteni, a melyet Fiáth Pál báró főispán a legnagyobb szigorral fog keresztülvizetni.

Reé István nyilatkozata.

Volt alkalmuk Reé István árvászéki ülnökkel, a jelenlegi helyettes rendőrfőkapitánnyal beszélni, a ki a Rohrmüller-féle ügynek referense volt.

Kijelentjük ezuttal is, hogy Reé István egyéni tisztességében nincs okunk kételkedni, de ez nem oldoz fel bennünket azon kötelezettség alól, hogy az árvászék ez eljárását a legerősebben el ne ítéljük. A vizsgálat majd ki fogja deríteni a vétkest személyében is, és eléri majd a bűnhődés.

Érdekesnek tartjuk azonban Reé véleményét adni, a mely mutatja, hogy ő is észrevette volt már azt, hogy Magyar János gyám számadásai nem korrektek.

Legelőször, mint mondja, a lepte meg, hogy Rohrmüller Rezsőnek polgári peres uton kellett azt a zongorát visszaszerezni, a melyet Magyar János az árvászéktől e célra kapott 450 frton vett.

Majd most az egyezségi tárgyalást megelőzőleg áttanulmányozta az egész ügyet, hogy a tárgyaláson tájékozott legyen s akkor arra a tapasztalatra jött, hogy az ő számítása szerint legalább két ezer forint illeti még meg Rohrmüllert. Szándékában is volt, hogy az egyezségi tárgyaláson azt fogja tanácsolni Magyar Jánosnak, hogy ezt a két ezer forintot fizesse ki Rohrmüllernek s ezzel egyezze ki vele.

Időközben azonban a polgármester kinevezte helyettes főkapitánnyak s így az egyezkedési tárgyalást nem ő vezette, de különben is ugy értesült, hogy Magyar János képviselőtében megjelent Cholnoky László visszautasított minden egyezséget.

Azt, hogy a fiu mikor katonáskodott — tudhatta. Miben is őt azt hitte, hogy egy éves önkéntes volt.

Elmondottuk azután, hogy Rohrmüller gyámja beíratta ugyan a gyógyszerészeti tanfolyamra, de arra nem mehetett fel, mivel gyámjának nem volt pénze. Hosszas könyörgésére, hogy küldje fel Budapestre, azt tanácsolta neki Magyar János, hogy jöjjön Székesfejérvárra s kérjen pénzt az árvászéktől, a honnan kapott is gyámja 300 frtot, de az is elszedett a nélkül, hogy a fiu Budapestre utazhatott volna.

Reé István emlékezett ez esetre s megerősíti Rohrmüller szavait annyiban, hogy ő a kért 300 frtot Magyar Jánosnak akkor valóban kintalványozta, de hogy mi történt azután azt nem tudja. Ő különben ismételte, hogy maga is a legszigorubb vizsgálatot fogja kérni ez ügyben.

Felelős Reé Istvánon kívül ez ügyben Havranek polgármester is, még pedig első sorban, mint az árvászéknak elnöke.

A hűtlen kezelés.

Miután Rohrmüller Rezső a főispánhoz intézett feljelentésében a büntető törvény 361, 362 és 363. §-aiba ütköző hűtlen kezelés bűntettében kéri az árvászéktől ellen a vizsgálat megindítását, a közönség tájékoztatására leközöljük a büntető törvény idézett szakaszait:

361. §. A ki idegen vagyon kezelésével, gondozásával vagy felügyeletével van megbízva és ezen minőségben annak, kinek érdekeit előmozdítani kötelessége, tudva és akarva vagyoni kárt okoz: a hűtlen kezelés vétségét követi el, és három évig terjedhető fogházal bűntetendő.

A bűnvádi eljárás csak a sértett fél indítványára indítható meg.

362. §. Ha azonban a hűtlen kezelés vétségét gyám, gondnok, zár-, tömeg- vagy alapítványi gondnok, végrendeleti végrehajtó, valamely részvénytársulat vagy szövetséget igazgatóságának, vagy felügyelő bizottságának tagja, vagy általában olyan személy, ki idegen vagyon kezelésével hatóságilag van bízva, vagy arra hatóságilag fel van hatalmazva, hivatása, illetőleg megbízása körében követi el: a bűnvádi eljárás hivatalból indítható meg.

363. §. Büntetett képez és öt évig terjedhető börtönnel bűntetendő a hűtlen kezelés: ha azon czébből követették el, hogy a tettes magának, vagy másnak jogtalanul vagyoni hasznot szerezzen.

Ezek a törvénynek idevágó szakaszai, a melyet leközöltünk, hogy a büntető törvényben járatlanok is véleményét alkothassanak a feljelentés értékéről.

HIREK.

— Személyi hír. Dr. Steiner Fülöp megyés püspök Stróit Ferencz szertartó kíséretében ma délelőtt Győrbe utazott *Kutrovács* kanonok s. püspök felszentelésére.

— **Aumale herceg halála.** Az *aumalei* herceg, a ki egészségének helyreállítása végett utazott Zuccoba, ma reggel 2 óra 40 perczkor *szörnyet halt arra a hírre, hogy az alegoni hercegnő elégett.* A herceg még f. hó 6-án egész nap jól érezte magát, de azért látszott rajta az az iszonyu megrázkódtatás, a mit Alençon hercegnő halála okozott. Éjjelkor még beszélt környezetével, hajnali 2 óra 20 perczkor sóhajtan hallották s azonnal hívták az orvost, de mire *Toupet* dr. a beteghez érkezett, már csak halálát konstatálhatta. A holttestet most nem balszamoazzák be, hanem háromszoros koporsóba teszik és vasárnap vagy hétfőn a *palermói* Aumale-palotába viszik. Miután *Civilletti* szobrász lemintázta a herceg arcát, a holttestet Párisba fogják szállítani. Aumale herceg nővére *Klemantina* hercegnő is igen beteges Alençon hercegnő halála óta; állapota aggodalomra ad okot.

— **Közigazgatási bizottsági ülés.** Folyó hó 11-én, azaz kedden a megyénél, 12-én, azaz szerdán pedig a városnál leendő közigazgatási bizottsági ülés.

— **A tatai gróf meghalt.** Gr. *Esterházy* Miklós halálát jelentik Tatáról a magyar Newmarketről, mely az ő pazar bőkezűségének köszönheti virágzó fejlődését. A elhunyt gróffal előkelő mánás veszett el, a ki a maga szertarteméltő különlegességével, nagyuri aldozat-készségével, a nemes szórakozások, sport, művészet iránt kiváló érdeklődésével mindenkor nagyrabecsütlést és rokonszenvet vivott ki a maga számára. A művészeteknek ritka Maece-nása volt, állandó vendégséget találtak nála színészek, festők, zeneművészek. A sport iránti való rokonszene általánosan ismeretes. Nagy istállót tartott s Tatán évente löversenyt rendezett. Míg ő egész életében azon fáradozott, hogy másoknak nyújtsa örömet és élvezetet, a maga személyét illetőleg viszonyaihoz képest meglehetősen igénytelen életmódot folytatott. Körülbelül egy év előtt súlyos beteg lett a tatai gróf. Bécsből, Párisból jártak a kastélyába a tudós orvostanokok, de állapota egyre reménytelenebb lett. Tegnap érte el ahalál, a mint ezt a budapesti nemzeti kaszinóhoz délután érkezett távirat jelenti. Gróf Esterházy Miklós 1839. december 5-én született, tehát alig 58 éves volt. Halála több magyar főúri családot borít gyászba. Legközelebbi rokona: *Esterházy* Miklós Móricz csákvári, gróf *Esterházy* Ferencz devescseri és gróf *Esterházy* Móricz pápai nagybirtokosok unokatestvérüket vesztik el benne.

— **Busu estély.** Szép ünnepély folyt le folyó hó 5-én este a „Magyar Király” szálloda nagytermében. A városunkban állomásozó csapatok összes tisztjei, élükön *Kránitz* János tábornokkal, bucsutak *Kirchner* Hermann őrnagy, a m. kir. székesfehérvári V. honvéd kerület segédtisztjétől, a ki mint zászlóalj-parancsnok, Kaposvárra helyeztetett át. A busu lakomához a szálloda tánctermében gyűltek össze a helyőrség összes tisztjei családjaikkal együtt, a hol az ünnepeltet fogadták és nejének két gyönyörű virágkosárral rőták le tisztelőtük és távozásuk felett érzett fájdalom adóját. — A lakoma alatt a kerületi honvéd zenekar játszott, a mely után hajnalig tartó tánc következett. *Kirchner* őrnagy távozásával a helybeli honvéd tisztikar egy kiválóan képzett tisztet, városunk pedig egy gavallér urat veszít, a kinek megnyerő modora, nejének pedig vonzó kedvessége környezetük és ismerőseik körében házukat a szellemes és kedélyes társaságok központjává tette. — Az estélyen részt vett *Say* Viktor altábornagy is, a kinek az ünnepelt éveken át szintén segédtisztje volt. — Ez az ünnepély is fényes bizonyossága annak, hogy a közös hadsereg és honvédségünk tisztjeit az igaz háitársi szeretet fűzi össze, melyet minden kinálkozó alkalommal örömmel nyilvánítanak is.

— **A „Fehérmegyei Tanító-testület” székesfehérvári járási köre f. évi május hó 13 án d. e. fogja tavaszi rendes közgyűlését** a polgári leányiskola nagytermében tartani, melyre a tagok s tanügybarátok tisztelettel meghívotnak. Tányszorozat: Elnöki megnyitó beszéd. A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása s hitelesítése. „A gazdasági irányu ismételi iskolákról.” Felolvassa Bogárdy Antal, tantestületi r. tag. „A tanító a társadalomban.” (Folytatás.) Előadó Werger Tamás, tantestületi r. tag. Pályamunkák kitűzése. Indítványok.

— **Párisi lángsir.** F. hó 4-én óriási szerencsétlenség híre érkezett Párisból, oly nagy katasztrófa híre, a melyhez fogható kevés fordul elő egy-egy évszázadban, amelynek emléke oly hosszú életű marad, mint a nagy történelmi eseményeké. Ezek a nagy katasztrófák egyuttal szegénnyel töltik el a századvég fiát, ki nagyra van a maga közbiztonsági és óvintézményeinek fejlettségével s ime, ily tehetetlenül vergődik bármely szerencsétlen véletlen következményeivel szemben. A párisi *Champs-Elysees* jótékony-sági bazárt építettek, melynek csinosan drapi-

rozott deszkafalai közt az előkelő osztály hölgyei áruttak jótékony czélokra. Az egész 100 méter hosszú és 10 méter széles bazár, melyben a szerencsétlenség pillanatában is 1500 ember volt egyszerre, minden izében deszkából készült s a falak könnyű szövettel voltak bevonva, a melyen a tűz villámgyorsan harapózhatott tova. Elég volt a Lumiere kinematográfjából kipattant egyetlen villanyszikra arra, hogy tizenöt percz alatt teljes legyen a rombolás munkája. Így vált a jótékony-ság temploma a kétségbeesés véres tanyájává s az inség és nyomor fölsejlesztésében buzgólkodó előkelő hölgyek így váltak maguk is számalmat igénylő nyomorultakká. A *Ring-színház* katasztrófájának tanulságai ismétlődtek: a ki nem égett oda, az a tolongásban halt meg s a mi még tetőzi a szerencsétlenséget, az odaveszettek nagyrészét nem lehet felismerni. Bennünket annál közelebről érint a szerencsétlenség, mert az aldozatok között van *Erzsébet* királynő testvérhuga is. az *allegoni hercegnő*, kinek immár teljesen bebizonyult halála az uralkodóházat is gyászba borítja s kivált *Erzsébet* királynőt sújtja mélyen. *Allegon* hercegnő, midőn a tűz kiütött, két komornájával a szabadba vivő hátulsó kapun akart elmenekülni, csak hogy az ajtó kívülről be volt reteszelve; a hercegnő minde- nek előtt arra gondolt, hogy környezetét, a fiatal lányokat megszabadítsa s a legnagyobb hidegvérűséggel utasította őket a főkapuhoz. Ő maga hátrább maradt, mígmen a menekülőök magukkal ragadták s a sokaság közé szorult, mely valószínűleg agyonnyomta. *Holttestét az orvos felismerte*; jegygyűrűjét már előzőleg megtalálták a romok között. A párisi arisztokrácia közös temetést rendezett a katasztrófa összes aldozatainak s az allegoni herceg is belenyugodott abba, hogy nejt ezekkel együtt temessék el. A temetkezési szertartást *Richard* párisi érsek fogja végezni. A halottaknak *hivatalosan megállapított száma eddig 117*; a sebesülteknek száma aránylag kevesebb. Legújabbban az a hír terjedt el, hogy a katasztrófát *anarchisták merénylete idézte elő.* A rendőrség meg is indította a vizsgálatot s azon a helyen, hol a kynematográf állott, egy nagy üveg hátramaradt részeit találták meg, a melyben *robbanó anyag volt.*

— **Helyreigazítás.** Lapunk folyó hó 5-én megjelent számában „*Enyveskerü szobaleány*” czim alatt *Pápai* Mária büntársául a takarítóno helyett a szakácsné említettük; ez azonban tévedés volt. *Lőrincz* Zsigmondné teljesen ártatlan a dologban.

— **A megbomlott jukker fogat.** Ma-napság szép hölgyeink után nem csak a fiatal emberek serege bomlik, de még a jukker-kocsi is. Nem csoda, mikor olyan bájos amazon ül kormányán, mint Z. S. a székesfehérvári társasélet ismert szépsége; nem csoda, ha olyan kevélyen repül az a fényes sárgea fogat s lenézi azt a sok gyatra, kopott bérkocsit. És ki veszi rossz néven azoktól az elkenyezetett tüzes paripáktól, hogy szilaj vágatásukban nem respektálják alacsonyabb sorsu társaikat, a mikor egy szép hölgy rózsás ujjai kormányozzák? Bizony senki. Az a liberális kocsis is ott a hátulsó ülésen olyan mereven, érzéketlenül ül, akár csak egy Memnon szobor. És a szép leány méltó bámulatot kelt, olyan sikkesen hajtja a paripákat. Ki érnek a Megyeház-térre, hol az a két paripa még büszkébb, még szilajabb lesz s észre sem veszik azt a szegényes szekeret, melynek alaktalan löcse beleakad a szép sárgea jukker hátulsó részébe; no de bájos urnőjük nem veszi el lélekjelenlétét, közibük csap a lovakkal. Egy nagy recsencsén, és tovább repülnek még szédültebb gyorsasággal a paripák. A szép leány hátra szól a kocsisnak:

„János nem törött el valami?” De bizony János nem szólott egy kukkot sem. Midőn urnöje vissza fordul, akkor látja, hogy ott hever a porban a mellette a kocsi hátulso fele. Őt tehát, mint modern Aurórárt, két keréken ragadták tova tüzesvéru paripái. Szerencsére egy kis ijedtség kívül egyéb baj nem esett, a kocsinak sem történt komoly baja.

— **A polgármester és Zelei.** A polgármester nagy bajban lehet, mert szörnyű ijedtségében esütörtökön délen sürgönyözött Zeleinek a székesfejérvári Szabadság volt szerkesztőjének. Most csak röviden lejezzük a sürgöny elküldését, majd adandó alkalommal talán szükséges lesz még erre hivatkozni.

— **Utóállítás.** F. hó 5-én tartott utóállítás alkalmával városunk részéről 27 sorozandó jelent meg, a kik közül 10-en vállalták be; vidékről szintén 27 avatíves volt jelen s közülök 8 volt alkalmas fegyveres szolgálatra. Tegnap, azaz f. hó 7-én a főispán elnöklété alatt, a hadtest parancsnokság kiküldöttéi előtt, állandó, vegyes, felülvizsgáló bizottság tartott sorozást. A moóri és devcséri járás vezetett elő hadköteleseket, kik közül 7 soroztatott be.

— **Brutalitás az iskolában.** Mélyen elszomorító brutális esetről értesülünk a mai nap folyamán. Radossza Béla a belvárosi elemi iskola III. osztályu növendéke egy rokona jelenlétében személyesen panaszolta el, hogy Szirbek József osztálytanító aránylag lényegtelen mulasztásért mily embertelenül bánt vele. Ő ugyanis rajzlapja fölé elfeledte fölírni a lapszámot, s ezért olyan dühbe jött Szirbek tanító, hogy nem válszta meg a büntetés helyes módját és eszközét, a kis fiucsakát jobb szemé táján gyűrűs kézzel durván arczul ütötte, ugy hogy gyűrűjének nyoma élénken látható a járomcsont felett. A kis fiut az ütés következtében szédülés fogta el s még előadás után is kénytelen volt bizonyos ideig a tanteremben tartózkodni. Ekkor Szirbek látva, hogy milyen nagyon megdagadt a kis fiu arca, egy ezüst forintossal kezdte nyomogatni a daganat, miközben erősen lelkére kötötte a fiúnak, hogy elne beszélje otthon, mert akkor még egyszer kifog kapni. Elvárjuk a felettes hatóságtól hogy e brutális esetben megfogja indítani a vizsgálatot s megérdemelt büntetéssel sújtja az embertelen tanítót. A szülők különben még ma délután orvosi látogatást vétektek fel, melyben dr. Mohár József a sérülést a következőképp írja le: A jobb arczfélen közvetlen a jobb szem alatt egy körülbelül *ezüst forint nagyságú* kék véraláfutás és ezzel együtt ezen helyen és közvetlen környékén duzzanat látható ezen sérülés, mely a sérült által jelzett időben és módon tónyleg létre jöhetett előre láthatólag 2-3 nap alatt el fog mulni.

— **A Duna völgyénye.** A Balaton miékként azt aranytollu írónk Jókai megírta, minden évben szerez magának völgyényt, egy-egy deli terméti halászlégyent. Ott a mélyben aztán el ringatja, csokolgatja s csak nagy sokára adja ki az embereknek, s annak a szomorú leányknak a ki esténként egy sirdogál a homokos parton. A szöke Duna, az széleslyesebb, kegyetlenebb. Ő is megköveteli áldozatát minden évben, de nem ringatja szelid anyaként zöld hinaru lágy ölében, hanem magával ragadja szilajan, köveken, sziklákon keresztül, sebes örvényeiben szédületes táncot lejt vele s nagy sokára, hónapok múltán kiveti a partra idegen vidéken, roncsolt testel, ismeretlen emberek közé. Egyik áldozatát f. hó 2-án találták meg Eresi közelébe; magas terméti, ismeretlen ember, ruházata kézművesre vall. Zsebkezdőjébe fehér selyemmel K. F. német betűk vannak hímveve. A rendőr orvosi vélemény szerint 2-3 hó óta lehetett a folyam fenekén; büntény nem forog fenn, öngyilkosság vagy véletlen okozta szerencsétlen végét.

— **Vizsgálati hangverseny.** Hermann Edde, a főreáliskola és a keresk. akadémia zene-tanára, május hó 9-én d. u. 1/4 órákor a színházban tanítványaiaval hangversenyt rendez, mérsékelt belépti árakkal, melynek jövedelme a helybeli gimnázium, reáliskola és keresk. akadémia segélyegyletei javára fordítatik. — A műsor rendkívül érdekes.

— **A kútba esett.** A mint levelezőnk írja, a hatvani pusztához tartozó ötvenkilenczi majorban egy öt éves fiucska, Hajdu János játésközben a kútba esett. Az odaérkező emberek már csak holttestét huzzták ki a kútból.

— **Pálinka tolvajok.** Még a mult években történt, hogy Possel Gusztáv moóri kereskedőtől cselédjei nagyobb mennyiségű pálinkát és sört loptak el. A vizsgálat folyamán aztán a 15 éves Gassner Róza dajka bevallotta, hogy cseléd társai Právitz Mari és Polovitzer József kocsis biztatására két izben behatoltak a rak-tárba, melynek kulcsát a szobából ő hozta ki. Először Gauruder József közbenjárásával 6 üveg sört emeltek s odakinn aztán megosztották a zsákmányon, másodsor pedig 8 üveg pálinkát tulajdonítottak el, melynek pusztításához derekasan hozzá is láttak. A gyakori részegeskedés azonban árulójuk lön s így tudódott ki, hogy a pénz tárból is ök loptak el egy tekintélyes összeget, a ruhaszekrényből pedig kendőt. A bűnösök megkapták megérdemelt büntetésüket.

— **A háboru.** A törökök győzelme teljes. A legujabb hirt, hogy Pharsakust elfoglalták, a hiteles táviratok megerősítik; sőt többet is közölnek: a görögök már Volos is kiürítették. A görög sereg részint Domokosba menekült, részint pedig Halmiros felé húzódik. Ezzel a háboru sorsa végkép eldőlt, s ha a hatalmak rögtön ki ki nem eszközik a fegyverszünetet, ugy a török sereg nemskára Athén fogja ostromolni.

— **Vesztett kutya.** Amint D.-Adonyból értesülünk, Szabolcs községhez tartozó Felső-Csikola pusztára a napokban egy kóbor kutya tévedt s több kutyát megmárt; az emberek csak akkor vették észre, mikor már egy kis gyermeket is megarapott, Boldizs Lászlót. A gyanus ebet sikerült lelőni s midőn Jádly Imre állatorvos felboncolta, veszettséget koutatált. A kis gyermeket Budapestre szállították a „Högyes” féle intézetbe; a helybeli ebekre pedig 40 napi zárlatot rendeltek.

— **Hírek Eldorádóból.** Régi igaz közmondás az, hogy saját kárán tarul a magyar. De hát miért is van neki olyan bolondos jó szive, hiszen az ingét is oda adja, ha szépen kéred; aztán milyen őszinte, milyen bizalmas! Tudja ezt jól a sok sántánlelkű náczó s nem is kének felhasználni az alkalmat, hogy bejus-sanak udvarodba, házadba és ha ott vannak, nyitva akkor már a szív is a lélek is. Szegény jó magyar népem! be sokszor megadtad ennek az árat és azért hiszesz nekik most is, házadba fogadod, jól tartod őket barátikenyérrel s nem veszed észre, hogy a hátad mögött mint osztoznak a koczon azok a vigyori alakok. Csak az idő változott, ök most is a régiak. A te világod bizony most sem terjed tovább körös-körül, mint a hol csilagos ég réuéhezedik a föld peremére, azontul csak meséből ismered a világot. Sok csodás dolog lehet ottan! Hát még abban az új világban, a melyről azok az idegen urak annyit tudnak mondani, hol az utczaseprőből milliomos lesz, hol szabadságot élvez szegény, gazdag, hol a gyémántot a föld-ből ássák, az aranyt ugy mossák, hol a kenyér a fán terem, mily jó lehet ott lakni abban az Eldorádóban — Amerikában? És abból az Eldorádóból szomorú hírek jönnek. Panaszt küldenek, keserves vádakat ott sinylődő honfitársaink, kiknek végős kétségbe esésükben jutott eszükbe az édes haza, nem segítséget remélve, hanem, hogy szánadó sorsukban elrettentő példányképet állítsanak kivándorolni szándékozó hazánk fiai elé. A son-paulói (Brazília) oszt. magyar. konszultátsnak genuai főkonszultáns által előterjesztett jelentése szomoruan világítja meg a lelketlen ügynökök által fényes igéretkekkel kivándorlásra csábított honfitár-

saink szomorú helyzetét. Ujabbán ugyanis 48 magyar és horvát család érkezett oda Gergolet Antal genuai ügynök azon igéretétől elcsábítva, hogy földet fognak tulajdonul kapti, de nem csak hogy az ígért földet meg nem kapták, hanem még elfogadható munkát sem találtak, minél fogva ma a legnagyobb nyomorban sinylenek s könyör adományokra vannak utalva. Ezen kívül a kivándorlók ki vannak téve az ügynökök lelkiismeretlen kizsákmányolásának, a mi leginkább az által történik, hogy a kivándorlók podgyászukról szóló feladási elismervényt maguknál tartván, a podgyászt tulajdonosuk nem kapták meg s az elismervény hiányában minden felszólalásuk sikertelen marad. Leirhatatlan még a visszaállítás a pénzváltásnál meg egyéb más téren is. A konszultátsnál ilyen panaszok napirenden vannak. — Ilyen tehát a képe annak az Eldorádónak, melyet szines üvegen át mutogatnak neked azok a lelketlen, hazudozó ügynökök. Tanuld meg testvéreid jajszavából, hogy bűnhődik, a ki elhagyja e hont; tanuld meg becsülni, szeretni hazádat, mert:

»A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze:
Itt élned, halnod kell!»

— **Egyházi szerek,** zászlók, miseruhák, keresztuti- és oltárképek, csillárok, kegytárgyak, képek és könyvek beszerzésére ajánlkozik Szüts és társa, a bibornok-érseki és Magyarország hercegeprimásának udvari szállítói. Budape ten. IV., Kossuth Lajos-utca.

VEGYESEK.

□ Irodalmi társaságból játékbank.

Belgiumban történik a következő eset, mely élénken mutatja, hogy a kis országban nemcsak a nagy sztrájkok élik divatjukat, hanem a játékszenvedély is, mint valami epidemia, dühöng. Egyre-másra keletkeznek a játékbankok, melyeket Európa uralkodói közül immár csak a monákió fejedelem és a belga király tűrnek meg országukban. A legközelebbi napokban ismét meg fog szaporodni a belga játékbankok száma. Van ugyanis Ostendében egy irodalmi társaság, mely huszonnyolc év óta áll fenn, de mostanában rájött, hogy az irodalommal való foglalkozás korántsem oly jövedelmező, mint ha játékbankot tart az ember. A társaság tehát átalakul játékbank-vállalattá, az egyesület helyiségeit jáétkermekké avatják és a kol eddig a költők szava hallatszott, már legközelebb a croupier «Jaites vos jeux»-je lesz a vezérmotívum.

□ **Uj illatszerek.** A szénvegyületek synthese már igen sok, gyakorlatilag is fontos anyag felfedezéséhez vezetett. Így ujabbán mind nagyobb számmal álltanak elő mesterségesen olyan vegyületeket, a melyek kellemes szaguknál fogva az illatszer-gyártáshoz alkalmazhatók. Közülök különösen a vanillin homologjai érdemlik meg a felemlítést, amelyek illata ugyan a vanillinéhoz hasonló kellemes, de azért azért mégis észrevehetően különbözik. A vanillin jelenleg mesterséges uton készül és pedig vagy koniferinből, vagy a guajakolból. Az utóbbi előállítás módján egészen megfelelő módon, analog reakciók alapján készülnék az említett uj illatanyagok is. Ez uj illatos vegyületek szintelen vagy kissé édeskristálykából állanak; nagyon kellemes illatuk. Borszeszben könnyen oldhatók. Az izokroezolból készült illatanyag 105°-on, a homopirokatechinetiltérből készült pedig 91°-on olvad meg.

□ **A tüdőnedv mint gyógszer.** A száritott állat-tüdőket már ósregi időkben használták a mellbetegség gyógyítására és különösen a borjutudó gyógyító tulajdonságairól voltak nagy véleménynyel. Legujabbán Brunet, a divatos szövetnedv-gyógyélfjárás szellemének hódolóva, azt ajánlja, hogy fiatal, egészséges birkák (ez állatok tudvalegoleg igen ritkán esnek infektációs betegségbe) tüdőjéből előállított kivonatot adjanak a mellbetegségnek. Ez az Extraktum fluidum pulmonum ovis sargás-vörös, szagtalan, kissé édeskés izü folyadék és szigoruan antisepticus módon állítják elő. A leülés után az állatból azonnal kivett és sterilizált oltóval szétmetezett tüdőköt tiszta gliczerin és steril, desztillált víz elegyében áztatják s a leszűrt folyadékot 10 kcm-es üvegedényekben 12 óráig

35 fokos kemenczében melegítik. A gyógyítási eredmények chronikus tüdőbajnál és mellhártya-betegség-nél állítólag igen megnyugtatók.

Közgazdaság.

Magyar liszt és osztrák ipar.

Budapest, május.

(A. É.) A bizottsági tárgyalások eredmény nélkül végződtek ugyan, de azért a kvóta kérdésénél a döntés nem fog sokáig késni. Eppen ez indít bennünket arra, hogy ennek a bouyoluit problémának egy meglehetősen elhanyagolt oldalára kivjuk föl közönségünknek s a kormánynak figyelmét.

Az mérlegelve, vajjon a kapcsolat, melyben Ausztriával állunk, mennyi hasznot hoz nekünk s mennyit az osztrákoknak, jó, ha gondolunk arra, hogy a mezőgazdasági termékek árának hallatlan árhanatlása folytán a fennálló kapcsolatból Ausztria mennyivel több előnyt húz ma, mint luzott egykor.

Hazánk kivitele körülbelül $\frac{1}{5}$ -ben Ausztriába irányul. A kivitt czikkek fejében Ausztria szintén igen tetemes mennyiségű árut hoz be hozzánk. Az a viszony, mely Ausztriába irányuló exportunk és onnan való behozatalunk közt fennállott, az utolsó éveken a mi bátrányunkra változott meg. A Lajtántúli államok behozatali többlete, mely 1891-ben csakis 84 millió frt volt, 1895-ig 518 millió forintra emelkedett föl. Ot év defecitje 180 millió frt.

A közgazdasági hátrány azonban nem csak ebben van, hanem nekünk, kik minden áron ipart akarunk fejleszteni, nem szabad feledni azt sem, hogy míg a magyar gazda bevételé folyton csökken, az osztrák iparos a mi búzáunkkal, lisztünkkel és husunkkal mind olcsóbban láthatja el munkáit. Oloszban dolgozhatik s nagyobb nyereséggel adhatja áruit akkor, midőn a magyar mezőgazdaság mind válságosabb helyzetbe süllyed. A mi természetesen megnehezíti, sőt sok tekintetben lehetetlenné is teszi a magyar ipar fejlesztését is. A czukor és üveg-ipar helyzete, a textilipar megteremtésére irányuló törekvések sikertelen volta eléggé meggyőző bizonyíték ebben az irányban.

A hivatalos adatokból még azt is ki lehet magyarázni, hogy iparunk emelkedés helyett évről-évre képtelenebb a fokozódó szükségletet kielégíteni. A gyapju, pamut és selyemszövetek importja évről-évre emelkedik. Ugyanazt látjuk a fehérneműnél, a készruhánál is és ezt még meglehet érteni. De hogy még a cipők és csizmáknál is rövid öt év alatt milliókra rugon az import emelkedése, az már igazán szomorú állapot és azt mutatja, hogy évről-évre nagyobb függésbe jutunk Ausztriától.

Mezőgazdasági termékeink árának hanyatlását nem vagyunk képesek megakadályozni, az osztrákok azonban segítenek magukon s a védővámokat használva, megosinálják a kar-telleket és ezek segítségével elérik azt, hogy a gazda olcsóbban látja ugyan el őket élelem-mel, de ők nem látják el olcsóbban a gazdát iparuk készítményeivel.

Ez a helyzet már magában véve is eléggé megokolja azt, ha a mi kvótánk minden idői-emelését visszautasítjuk. Eppen ellenkezően, a leszállítást volna jognok követelni. Ha pedig szemügyre vesszük még azt is, hogy a mi új gyárainkban milyen erősen van képviselve az idegen, főleg pedig osztrák tüke, az itt-ott mutatkozó haszonnak mily nagy része folyik át a Lajtán, akkor lesz igazán világossá ol-tünk, hogy mily nagy sérlemt fog szenvedni az ország ha kormányában és törvényhozásában nem lesz meg a férfiaság nemcsak arra, hogy az osztrák követeléseket visszautasítsa, hanem hogy e visszautasítás mellett meg is maradjon.

* Vámok és örlési engedély. Az örlési engedélynek nálunk véglegesen még mindig el nem döntött kérdésénél nem érdektelen ismer-tetni azt a felfogást, a mellyel ezt a merkan-til intézményt Franciaországban nézik. Ott, a mint tudjuk, a bevitt buza métermázsánkat 7

frank vám alá esik. Ez kétségtelenül szép támo-gatás a mezőgazdák részére, csak hogy hatását a vámtentes behozattal, örlési engedéllyel tökéletesen tünkre teszik. A gabonakereskedő azzal az ürügyvel, hogy az idegen buza tar-talmilag becsesebb a francziánál, külföldi ter-mést vásárol s a belföldi búzával kereskedők csodálkozva veszik észre, hogy a nagy malmok tőlük alig vagy éppen nem vesznek, pedig a francziák a kenyérfogyasztásról egészen még nem mondtak le. Lehetetlen, hogy ezek az eredmények Franciaországban is máshova ve-zessenek, minthogy a kivételes behozattal az u. n. „admission temporaire-t” eltérüljék, ha ugyan mezőgazdaságuk nekik drágább, mint az importörök érdekei.

* Szövetkezeti bank Ausztriában. A szövetkezeti mozgalom barátait érdekelní fogja az az indítvány, melyet Steinwender dr. és társai az osztrák képviselőházban egy birodalmi szövetkezeti bank föllállításá iránt bete-rjesztettek. A bank célja lenne a mezőgazdasági és iparos szövetkezetet olosó hitellel támogatni. A kölcsön azonban rendszerint nem az egyes szövetkezeteknek, hanem azok szövetségeinek adatnék. Ez azért fontos, mert különben a kormány esetleg befolyást gyakorolhatna a szö-vetkezeti tagokra politikai tekintetben is. Az állam a bankot évi segítséggel s egy legfőbb 4%-os tíz millió forintig terjedő betétellel támo-gatná. Nem lehet kétes, hogy ha a bank létrejő, a szövetkezetek gyors szaporodását fogja elő-idezni.

Apró hirdetések.

Azon urnót, ki „foglalkozás” ezim alatt Budapestről mult hó elején postrestánt levelet kért, — felkérem, méltóztassék címét „föfelügyelő” címére Fekete Sas-szálló portásához e hó 10-ikén beadni.

— Jó bizonyítványokkal rendelkező ok-leveles gépész-kovács, a ki már több éveken keresztül urodalmakban volt alkal-mazva, hajlandó gépjavitásokat vagy csép-lést elfogadni. A kínálkozó állást azonnal elfoglalhatja. Bővebb felvilágosítást a kiadó-hivatal nyújt.

— Butor. Több igen jó karban lévő háló és ebédlő-szobába való butor jutányos áron szabad kézből eladó. Czim a kiadó-hivatalban.

— Eladó ház. Egy 5 szobából és 2 konyhából álló, szükséges mellékhelyiséggel ellátott, kerttel bíró lakóház jutányos árért eladó. Czim megtudható a kiadó-hivatalban.

— Kiadó magtárak. Két jókarban levő, tágas magtár, az egyik azonnal, a másik pedig augusztus 1-ére kiadandó. — Czim a kiadóhivatalban.

Keresünk augusztus elsejére egy a szerkesztőség céljaira alkalmas, legalább három szobás lakást. Az ajánlatokat kér-jük a szerkesztőséghez küldeni.

Kert megnyitás!

Van szerencsém a nagyérdemű kö-zönséget tisztelettel értesíteni, hogy a

HOLLY-féle kertet

kibéreltem és azt

vasárnap, e hó 9-én megnyitom,

ahol szintén egy mint a főüzletemben kitűnő

Dréher sört

fogok mérni saját vezetésem alatt ugyszintén

hideg- és meleg ételek

pontos kiszolgálás mellett kaphatók.

Számos látogatást kér tisztelettel

SZAKOLCZAY LAJOS,
vendéglős.

Számok, körlevelek és aranyjegyek tisztán és csinosan!

ALAPÍTÁTOTT 1871.

SZÁMMER IMRE

könyvnyomdája (gőzerővel)
KÖNYVKÖTÉSZETE
ÉS LEVÉLBORÍTÓK-GYÁRA

* SZÉKESFEJÉRVÁROTT. *

Készít minden néven nevezendő

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Raktárt tart kész nyomtatványokból:

Városi és községi előjárók és árvaatyák számára. Szolgabírói hivataloknak. Ügyvédek, járásbíróságok és végrehajtók részére. Róm. kath. és ref. felkészi hivatalok számára. Takarékpénztárak, segély-egyletek, kaszinók és olvasókörök részére. Uradalmak bérlők és gazdák számára. Gyógyszertártulajdonosok részére. Kereskedők, iparosok és ipartársulatok számára. Szállodatulajdonosok és vendéglősök számára.

Továbbá:

IRÓPAPIROK, LEVÉLBORITÉKOK és LEVÉLPAPIROKBÓL
nemkülönbön

IRODAI SZEREKBŐL:

tinták, írónok, valódi aczet- és rúzollak tolllevelek, pecsétviaszkok s több elől-akból jutányos árák mellett!

Moghívó-, beletpti-, cím- és látogató-jegyek díszesen!

Az osztrák állam-
vasutak állomása
Marienbad mellett.

A gyógyidény
május 1-én
kezdődött.

Herezeg
METTERNICH-féle ACZÉLFÜRDŐ.
Königsward.

Ez idő szerint házi kezelésben.

A fürdő egy 1000 méternél magasabb tölvevü fűkkel benőtt hegység, d. li lejtőjén 723 méternyi magasságban fekszik Ujonnán berendezett fürdőház és nagy olvasószalonnal, 26 fürdő, tőzegfürdőkben, fenyőtű és aczél fürdővel, hidegviz, gyógymód, tej és savaskúra.

Viktór forrás vasas avarnyuviz, 0.08 vasbicarbonat és 1.163 szénsavtartalommal 1000 rész vízben.

Richardis forrás, teljesen vasmentes savan, u. viz 33 rész illó savval és csak 1.08 kötött alkaterészekkel. Mindkettő nagy keresletnek örvend és friss töltésben kapható a vizkereskedésekben. E két forrás a többek között Frankfurtban, Tepitzben, Prágában, Londonban kitűtetett.

Hatásosnak bizonyult minden vérszegénység rossz, nedv-s, általános testi gyengeség, kimerülés és idegesség alapuló betegségeknel, hurutoknál, mint üdülés súlyos betegségek után és mint utókúra Karlsbad avagy Marienbad használata után. — Naponta zene. Kirándulások, hangversenyek és mindennemű szórakozások. — A villa, a szálloda a fürdők közvetlen közelében több vendéglők és kávéházak, omnibus közlekedés a vasúthoz és vissza. — További felvilágosításokat ad a herzeg Metternich-féle forrás kezelőség Königsward.

RODE IMRE

URI ÉS NŐI DIVAT ÜZLETE
Sz.-Fejérvárott, Nádor-utca 12.

A mélyen tisztelt vevő közönség hecses figyelmét batorokodom felhívni, tavaszi és nyári árakra, melyek új üzletemben nagy választékban, legjobb minőségben olcsó árakon szerezhetők nállam be; u. m. divatos férfi és fiu kemény és puha

KALAPOK.

Női, férfi és fiu szalma kalapok.

Férfi Chiffon ing

sima, szegélyezett, himzett gallérok fehér és színes, divatos formákban, férfi hálló ingek, a legjobb gyártmányu lábravalók szatén és köpper

REKLAM NYAKKENDŐK

a legdivatosabb formában és színekben drb. 20—25 kr.

BŐR KESZTYÜK

elismert legjobb gyártmányu női- és férfi, minden létező színekben 1.20.

Nagy választék szövött árúknak

u. m. férfi, női és gyermek harisnyák, női, férfi czérna, és selyem kesztyük. Női, és férfi nap- és esernyők, kész fiu, és lányka ruhák, női bluzok, kötények mosó, és lüster, válfüzők (mider), csipkék szalag és Sehveiczi himzések, kötő és horgoló pamutok gyoles vásznak siffon, és minden e szakmába vágó rövidáru cikkek.

ARANY ÉREM.

— 1885. —

ARANY ÉREM.

Császári és királyi udvari szállító, a koronás aranyéremkereszt tulajdonosa
AZ „ARANY SISAKHOZ”

ROSENTHAL H.

KATONAI EGYENRUHA, HADIFELSZERELÉSI GYÁRA

A m. kir. I., IV., V. honvéd-kerületek tisztii egyenruházatainak, a Ferencz József nevelőintézet, a fő- és székváros m. kir. államrendőrsége és a Bács-Bodrog vármegyei rendőrség szükségleteinek szerződéses szállítója.

FŐ-ÜZLET:

BUDAPESTEN Gyár: VI., Bulyovszky-u. 39.

FIÓKÜZLETEK:

SZÉKESFEJÉRVÁR,
Kossuth-utca 18.

LEMBERG,
Kopernikus-utca 9. szám.

POZSONY,
Híd-utca 4.

Minden fegyvernembeli tényleges és tartalékos tisztiek, hadapródok és egyévi önkéntesek, teljes felszerelésiek, a m. kir. csendőrség, rendőrség, tüzoltók, stb. egyletek egyenruhái a legjutányosabb árak mellett készítettnek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldünk.

IFJ. FÜSTER IMRÉNÉ

butorraktára és kárpitos-üzlete Sz.-Fejérvárott, Iskola-u. 10.

Ajánlja saját gyártmányu:

háló, ebédlő, szalon és uri szoba berendezéseit, melyek művészi kivitelben mindenkor raktáron vannak.

Egész lakosztályok bebutorozása rövid idő alatt izlésesen és jutányos áron készítettnek.

ANTIK, ROKOKÓ, BAROCK-STYLÜ BUTOROKAT SAJÁT RAJZAI ÉS TERVEI SZERINT KÉSZIT.

Elvállal tapettázásokat jótállás mellett.

Butortermei a nagyközönség rendelkezésére állanak és bármikor megtekinthetők.

Csak csekély

HAVI RÉSZLETFIZETÉSRE

kaphatók!

Legújabb divatu tavaszi-gallérok és kabátok.

Kész férfi- és gyermekruhák

minden nagyságban. Kanavász, vászon és minden e szakmába vágó cikkek, valamint

ingek, gallérok és lábravalók, nap- és esernyők dus választékban.

— Nagy raktár asztal- és futó-szőnyegekben. —

LÓWY ADOLF + + + + +

+ + + + + **SZ.-FEHÉRVÁR.**

(Felmayer mellett.)